

**JUDECĂTORIA
CHIȘINĂU**
(sediul Buiucani)

Republica Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200
Email: jbu@justice.md; Tel.: +373 22/ 204 904
www.instante.justice.md

24 ianuarie 2025
Dosar nr. 1-2787/2023

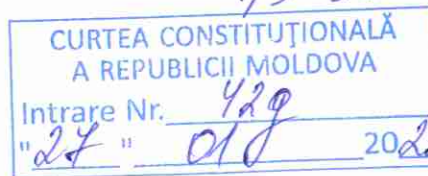
Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. A. Lăpușeanu 28

Prin prezenta, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), expediază spre examinare excepția de neconstituționalitate depusă de avocatul Anatolie Pitel privind ridicarea excepția de neconstituționalitate, în cadrul examinării cauzei penale de învinuire a inculpaților Lozovan Irina Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (2), art.181² alin. (5) din Codul penal și Gîrleanu Pavel Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (5), art.181² alin. (5) din Codul penal.

Notă: În prezenta cauză au fost suspendate dezbaterile judiciare, cercetarea judecătorească fiind finalizată.

Anexă: Încheiere, cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate, copia rechizitoriului, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Sergiu STRATAN
Vicepreședinte interimar
al Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani)

Executor: Oxana Chintea

115

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28, Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din Constituție

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Nume:
2. Prenume:
3. Funcția:
4. Adresa:
5. Tel.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală (Dosar nr.1-2787/2023; PIGD:1-23159789-12-1-09112023) de învinuire a Dnei Lozovan Irina de comiterea infracțiunii prevăzute la art.42 alin.(2), art.181² alin.(5) din Codul penal [*autor la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat*].

Potrivit rechizitoriului, Dna Lozovan Irina este acuzată de faptul că, în calitate de membră a Biroului Politic al Partidului Politic Partidul „RENAȘTERE”, având obligația de a respecta prevederile legale referitoare la finanțarea partidelor politice, stipulate la art.25-26 ale Legii privind partidele politice, nr.294 din 21.12.2007, pct.4-37 a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr.4401 din 23 decembrie 2015 privind aprobarea Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice (în vigoare de până la 21.06.2023) și pct.7, pct.20 – pct.53 ale Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr.1102 din 21.06.2023 privind aprobarea Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice, care prevăd că, „*Sursele de finanțare a partidelor politice sunt: a) cotizațiile de membru de partid; b) donațiile, inclusiv cele colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale și sportive sau altor manifestări de masă organizate de partid, cu condiția că sunt luate la evidență în modul stabilit; c) alocațiile de la bugetul de stat, potrivit reglementărilor prezentei legi și legii bugetare anuale; d) alte venituri obținute conform art.24 alin.(3). Partidele politice nu pot folosi alte surse de finanțare decât cele menționate mai sus*”, precum și art.51 din Statutul Partidului Politic Partidul „RENAȘTERE”, care stipulează că, „*sursele de finanțare ale partidului se constituie din cotizațiile de membru, donațiile, inclusiv colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale și sportive sau altor manifestări de masă organizate de Partidul politic, subvențiile de la stat, în conformitate cu legislația în vigoare, veniturile provenite din rezultatul propriilor activități, inclusiv din înstrăinarea patrimoniului și alte venituri obținute în conformitate cu legislația în vigoare*”, conștientizând caracterul ilegal al acțiunilor sale și consecințele ce pot surveni, acționând cu intenție directă, în scopul acceptării finanțării Partidului „RENAȘTERE”, din partea grupului criminal organizat, condus de Ilan Șor, care de fapt, coordona activitatea Partidului „RENAȘTERE”, în scopul menținerii influenței sale pe arena politică, a acceptat finanțarea Partidului „RENAȘTERE”, din partea unui grup criminal organizat.

În speță, există rezerve serioase față de acuzația adusă Dnei Lozovan Irina, întrucât dânsa nu are atribuții de identificare și formare (acceptare) a fondurilor de finanțare a

partidului din care face parte, ea fiind doar membru al Biroului Politic al Partidului Politic „RENAȘTERE”. În acest sens, potrivit art.37 din Statutul Partidului Politic Partidul „RENAȘTERE” (în redacție nouă), aprobat la Congresul nr.II, ordinar al Partidului din 11.04.2023, Biroului Politic este un organ colegial.

C. Obiectul sesizării

Autorul excepției de neconstituționalitate contestă în fața Curții Constituționale prevederile art.181² alin.(5) din Codul penal, prin prisma omisiunii legiuitorului de a desemna explicit calitatea specială a subiectului infracțiunii, din perspectiva corespunderii cu art.22 din Constituție și art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului coroborat cu art.1 alin.(3) și art.23 alin.(2) din Constituție, precum și a corespunderii cu art.20, art.25, art.26, art.43 și art.46 din Constituție.

Potrivit art. 181² alin. (5) din Codul penal, *acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale*, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1150 la 1850 de unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 900 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice. (în redacția de până la 18.08.2023)

Verificarea constituționalității acestui tip de acte normative (i.e. legi, în prezenta cauză, a unor prevederi din Codul penal) ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale, potrivit art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție.

Concretizăm că în speță, autorul excepției de neconstituționalitate ridică în fața Curții Constituționale problema omisiunii legislative, *alias* lacunei legislative. Astfel, în practica Curții Constituționale a Republicii Moldova, există mai multe precedente prin care s-a declarat neconstituționalitatea unei prevederi legale în partea ce ține de omisiunea legislativă de a reglementa un anumit aspect, anume pe palierul incertitudinii juridice (A se vedea, de exemplu: Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 19 mai 2016; Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 03 iulie 2018). Sub acest aspect, nu se poate face abstracție de la faptul că, în § 71 din Hotărârea nr. 17 din 19 mai 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală (liberarea provizorie sub control judiciar), Curtea Constituțională a reținut că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, ea nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

Solicităm Curții Constituționale să aibă aceeași abordare și în contextul examinării prezentei sesizări.

Tot în acest compartiment, se reține că una din condițiile prevăzute pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (A se vedea: Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, § 82). Prin urmare, norma contestată trebuie să aibă incidență în soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată (A §

147

vedea: Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, § 78; Decizia Curții Constituționale nr.60 din 9 iunie 2020, § 28).

Având în vedere că învinuirea Dnei Lozovan Irina se bazează anume pe incriminarea prevăzută la art.181² alin.(5) din Codul penal, rezultă că prevederile contestate sunt aplicabile în cazul în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

Totodată, accentuăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului constituționalității.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui sau a mai multor drepturi garantate de Constituție. În acest sens, Curtea Constituțională verifică, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental și, respectiv, atunci când Curtea nu atestă incidența vreunui drept constituțional, ea declară excepția inadmisibilă (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.8 din 24 ianuarie 2020, § 27; Decizia Curții Constituționale nr.24 din 2 martie 2020, § 18; Decizia Curții Constituționale nr.35 din 23 martie 2020, § 18). Din această perspectivă, reținem că dispozițiile art.22 din Constituție, împreună cu prevederile art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează principiul legalității incriminării și al pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (A se vedea: Hotărârea Curții Constituționale nr.24 din 17 octombrie 2019, § 105).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că art.7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei (*ParmakşiBakir v. Turcia*, hotărârea din 3 decembrie 2019, § 57; *Jidic v. România*, hotărârea din 18 februarie 2020, § 76). Această afirmație este valabilă și în contextul art.22 din Constituție (a se vedea: Decizia Curții Constituționale nr.44 din 18 mai 2020, § 27).

În jurisprudența sa referitoare la art.22 din Constituție, Curtea Constituțională a precizat că regula legalității incriminării și a pedepselor interzice interpretarea extensivă și aplicarea prin analogie a legii penale, în defavoarea acuzatului. În special, Curtea a precizat că acest articol interzice extinderea câmpului de aplicare al infracțiunilor existente asupra unor fapte care nu constituiau infracțiuni la momentul comiterii lor. De asemenea, Curtea a precizat că regula legalității incriminării, stabilită la art.22 din Constituție, presupune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea (*nullum crimen, nulla poena sine lege certa*) (A se vedea: Decizia Curții Constituționale nr. 25 din 25 februarie 2019, §16).

Așadar, infracțiunea și pedeapsa trebuie să fie prevăzute de lege. Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. aceasta trebuie să fie – așa cum afirmă constant Curtea Europeană a Drepturilor Omului – accesibilă și previzibilă (a se vedea cauzele *Kononov v. Letonia* [MC], hotărârea din 17 mai 2010, § 185; *Maktouf și Damjanović v. Bosnia și Herțegovina* [MC], hotărârea din 18 iulie 2013, § 66; *Del Rio Prada v. Spania* [MC], hotărârea din 21 octombrie 2013, § 91; *Rohlena v. Cehia* [MC], hotărârea din 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], hotărârea din 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, hotărârea din 24 ianuarie 2017, § 48).

Pe aceeași axă concepțională, și art.23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile (A se vedea: Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2018, § 38).

În același sens, exigențele statului de drept presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

În prezenta cauză, se pune problema imprevizibilității art.181² alin.(5) din Codul penal, dat fiind omisiunea legiuitorului de a desemna explicit calitatea specială a subiectului infracțiunii. Or, din interpretarea sistemică a art.21 alin.(1), alin.(2) și alin.(4) Cod penal coroborat cu sancțiunea normei de la art.181² alin.(5) Cod penal, deducem în afara oricărui dubiu că subiectul infracțiunii de acceptare a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat, este persoana fizică responsabilă care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, precum și persoana juridică, cu excepția autorităților publice.

Tot din dispoziția art.181² alin.(5) din Codul penal rezultă că nu oricare persoană fizică responsabilă care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, poate fi subiect al acestei infracțiuni. Or, acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic din partea unui grup criminal organizat, reprezintă o acțiune prejudiciabilă tipică gestionării financiare a partidului politic. Totuși, nu poate fi dedus fără echivoc ce calități speciale trebuie să posede subiectul infracțiunii de acceptare cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat.

Este adevărat că o prevedere penală trebuie să fie formulată de legislator în termeni generali și abstracți pentru a fi completată cu un conținut juridic precis din diferite dispoziții legale. Totuși, dispozițiile legale complinitoare (așa-numitele legi extrapenale de referință) trebuie să-i permită destinatarului și beneficiarului legii penale să prevadă, dacă este necesar cu ajutorul asistenței juridice corespunzătoare, conduita care îi poate angaja răspunderea penală (A se vedea, *mutatis mutandis* Decizia Curții Constituționale nr.13 din 14 martie 2024, § 20).

În speță, dispoziții legale complinitoare specifice incriminării de la art.181² alin.(5) Cod penal, ar trebui să se conțină în Codul electoral nr.325/2022, Legea nr.294/2007 privind partidele politice, Legea integrității nr.82/2017, Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.1102 din 21.06.2023 privind aprobarea Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice. Nimic din aceste reglementări însă, nu sugerează care ar fi persoana responsabilă din cadrul unui partid politic de a accepta (consimți) fonduri de finanțare a partidului.

În conformitate cu art.25 alin.(3) din Legea nr.294/2007 privind partidele politice, *persoana responsabilă de finanțele partidului (trezorierul) este confirmată prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale*. Potrivit pct.4 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.1102 din 21.06.2023, *trezorier – persoană responsabilă de gestiunea financiară a partidului politic, care îndeplinește condițiile art.55 alin.(3) – (5) din Codul electoral nr.325/2022, desemnată de către organul de conducere al partidului politic și confirmată de Comisia Electorală Centrală*.

Totuși, trebuie să remarcăm că din dispoziția normei de la art.181² alin.(5) Cod penal, rezultă că latura obiectivă a infracțiunii în cauză constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de acceptare a finanțării partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații)

713

criminale. Din punct de vedere uzual, prin „acceptare” se are în vedere consimțirea finanțării partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale. Deci, nu există echipolență dintre acțiunea de „acceptare” a finanțării partidului politic și acțiunea de „gestionare” financiară a partidului, competență dată prin lege trezorerului partidului.

În alt context, întrucât printre sursele de finanțare a unui partid politic se enumeră cotizațiile și donațiile, în speță nu se poate face abstracție de reglementările ce se conțin în pct.29 și pct.50 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.1102 din 21.06.2023:

Persoana responsabilă de încasarea cotizațiilor și ținerea registrului se desemnează prin documente interne (ordin, decizie etc.). După caz, pentru fiecare organizație teritorială a partidului politic se desemnează o persoană responsabilă.

Partidul politic desemnează prin documente interne (ordin, decizie etc.) persoana responsabilă de încasarea donațiilor și ținerea registrelor donațiilor. După caz, pentru fiecare organizație teritorială se desemnează o persoană responsabilă.

Să fie oare persoana responsabilă de încasare a cotizațiilor și donațiilor desemnată de partidul politic subiect special al art.181² alin.(5) Cod penal?

Răspunsul la această întrebare se complică, întrucât în majoritatea Statutelor partidelor politice, Președintele partidului este cel care creează mecanisme de formare a fondurilor de finanțare a activității partidului. Aceasta este valabil și în raport cu Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”. La concret, potrivit art.39 alin.(6) lit. h) din Statutul Partidului Politic Partidul „RENAȘTERE” (în redacție nouă), aprobat la Congresul nr.II, ordinar al Partidului din 11.04.2023, Președintele Partidului „RENAȘTERE” organizează crearea mecanismelor de formare a fondurilor de finanțare a activității Partidului politic și gestionează evidența contabilă a mijloacelor financiare respective.

Într-o altă reglementare însă din sfera infracțiunilor contra drepturilor politice ale cetățenilor (Capitolul V al Părții Speciale a Codului penal), legiuitorul a stipulat cu o suficientă doză de precizie care ar fi subiecții speciali ai infracțiunilor, și anume:

- art.181 alin.(2) Cod penal: concurenți electorali, membri ai grupului de inițiativă, observatori naționali, reprezentanți ai concurenților electorali, persoane de încredere ale concurenților electorali sau funcționari electorali;

- art.181¹ alin.(1¹) Cod penal: concurenți electorali, membri ai grupului de inițiativă, observatori naționali, reprezentanți ai concurenților electorali, persoane de încredere ale concurenților electorali sau funcționari electorali.

În condițiile în care, în art. 181² alin. (5) din Codul penal nu este explicit prevăzută calitatea specială a subiectului infracțiunii, organul de urmărire penală a extins cercul subiecților acceptării finanțării partidului politic de către un grup criminal organizat, la persoane care nu au în genere atribuții în această sferă (*i.e.* la membrul Biroului Politic al partidului). Există riscul ca instanțele de judecată care examinează cauzele penale în această materie să stabilească valențele subiectului infracțiunii prevăzute art.181² alin.(5) din Codul penal pornind de la acuzațiile aduse prin Rechizitoriu și/sau prin recurgerea la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale sau la o aplicare defavorabilă prin analogie, fapt interzis de art.3 din Codul penal.

Exigențele principiului legalității incriminării și al legalității pedepsei impun ca legea să fie previzibilă. Această condiție derivă din Constituție (art.22) și din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (art.7).

Prin urmare, prezenta sesizare urmează a fi examinată prin prisma art.22 din Constituție și art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului în coroborare cu art.1 alin.(3) și cu art.23 alin.(2) din Constituție.

Totodată, imprevizibilitatea dispozițiilor contestate aduce o ingerință în dreptul la apărare, garantat de art.26 din Constituție, precum și a dreptului la un proces echitabil, garantat de art.20 din Constituție. Această afirmație ne este consolidată prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, conform căreia „acuzatul trebuie să dispună, în orice caz, de suficiente elemente pentru a înțelege pe deplin acuzațiile care i se aduc, pentru a-și putea pregăti apărarea în mod corespunzător.

În această privință, caracterul adecvat al informațiilor trebuie să fie apreciat din perspectiva art.6 § 3 lit.b) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care recunoaște oricărei persoane dreptul de a dispune de timpul și înlesnirile necesare pentru a-și pregăti apărarea, și în lumina dreptului mai general la un proces echitabil, garantat de art.6 § 1 din Convenție” (a se vedea cauzele *Mattochia v. Italia*, hotărârea din 25 iulie 2000, § 60; *Bäckström și Andersson v. Suedia*, decizia de inadmisibilitate din 5 septembrie 2006).

Pentru că prevederile art.181² alin.(5) din Codul penal sunt imprevizibile, persoana nu-și poate exercita dreptul la apărare în mod practic și efectiv, ci de o manieră teoretică și iluzorie.

Nu în ultimul rând, tot din cauza imprevizibilității dispozițiilor contestate, persoana riscă să i se aplice în mod arbitrar, conform art.181² alin.(5) din Codul penal, închisoare de la 2 la 7 ani cu amendă în mărime de la 1150 la 1850 de unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani. (în redacția legii penale de până la data de 18.08.2023)

Cu privire la situația amenzilor, este de menționat că acestea trebuie considerate imixțiuni în dreptul de proprietate, pentru că lipsesc persoana vizată de o parte din patrimoniul său, i.e. de suma de bani pe care trebuie să o plătească (A se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Mamidakis v. Grecia*, hotărârea din 11 ianuarie 2007, § 44). Astfel, amenzile reprezintă ingerințe în dreptul de proprietate (A se vedea: cauza *S.C. Complex Herta Import Export S.R.L. Lipova v. România*, hotărârea din 18 iunie 2013, § 23). Prin urmare, amenzile susceptibile de a fi aplicate în baza prevederilor contestate intră în câmpul de aplicare al art.46 din Constituție (dreptul de proprietate privată și protecția acesteia).

În fine, pedeapsa închisorii pe care o riscă persoana în baza prevederilor contestate cade sub incidența art.25 din Constituție, care garantează libertatea individuală și siguranța persoanei (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea Curții Constituționale nr.11 din 8 mai 2018, § 36).

La fel, nu putem face abstracție de faptul că imputarea în sarcina persoanei acuzate a art.181² alin.(5) Cod penal, ar putea constitui o ingerință în exercitarea unui drept protejat de art.43 din Constituție (dreptul la muncă și la protecția muncii), ca efect al aplicării sancțiunii complementare obligatorii – privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

Generalizând cele menționate mai sus, invităm Curtea Constituțională să exercite controlul constituționalității art.181² alin.(5) din Codul penal din perspectiva corespunderii cu art.22 din Constituție și art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor

113

Omului în coroborare cu art.1 alin.(3) și art.23 alin.(2) din Constituție, precum și a corespunderii cu art.20, art.25, art.26, art.43 și art.46 din Legea Supremă.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau mai multor drepturi garantate de Constituție

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a reținut că garanțiile instituite în Constituție impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (Hotărârea Curții Constituționale nr.21 din 22 iulie 2016).

În altă hotărâre, Curtea Constituțională a reținut că persoana trebuie să poată determina fără echivoc comportamentul care poate avea un caracter penal (Hotărârea Curții Constituționale nr.21 din 22 iulie 2016, § 71).

Pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure. În special, în materie penală, legislatorul trebuie să fie deosebit de precis, clar și coerent, așa cum o impune principiul legalității incriminării și al pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), garantat de art.22 din Constituție și de art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.36 din 19 aprilie 2018, § 27).

Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin art.23 alin.(2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

În Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a reținut că *„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție [...]”*.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

Astfel, cu referire la încălcarea art.22 coroborat cu art.1 alin.(3) și 23 alin.(2) din Constituție, apreciem că prevederile contestate nu îndeplinesc condiția previzibilității impuse de Legea Supremă în materie penală. De principiu, Curtea Constituțională a

subliniat că această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, pornind de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, cu ajutorul interpretării date acesteia de către instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.25 din 25 februarie 2019, §16).

În același sens, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când persoana poate – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, hotărârea din 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, hotărârea din 10 ianuarie 2019, § 40).

Raportând cele enunțate la textul art.181² alin.(5) din Codul penal, constatăm că legiuitorul nu a prevăzut explicit calitatea specială a subiectului infracțiunii, ceea ce a condiționat reținerea acestei infracțiuni în sarcina unei persoane care nu au atribuții de identificare și formare (acceptare) a fondurilor de finanțare a partidului (*i.e.* membru al Biroului Politic al partidului)

Destinatarul și beneficiarul legii penale nu poate recurge la interpretările date subiectului infracțiunii de la art.181² alin.(5) din Codul penal de către instanțele de judecată, întrucât o asemenea practică încă nu s-a instituit. Cu alte cuvinte, nu există la moment o jurisprudență în materie care ar dezvolta conținutul subiectului special al infracțiunii a cărei constituționalitate se cere a fi verificată.

Ba mai mult ca atât, nu se identifică nici măcar un consens doctrinar cu referire la subiectul infracțiunii prevăzute la art.181² alin.(5) Cod penal. Deci, nu se poate apela la ajutorul asistenței juridice corespunzătoare, pentru a deduce cine este autorul acceptării cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat.

Prin urmare, art.181² alin.(5) din Codul penal este susceptibil de o interpretare extensivă defavorabilă destinatarului și beneficiarului legii penale.

În acest sens, Curtea Europeană a reiterat în cauza *Prigală v. Republica Moldova*, 13 februarie 2018, §§ 38-40, că interpretarea extensivă defavorabilă constituie o încălcare a articolului 7 din Convenția Europeană. Această concluzie a fost confirmată mai recent în cazul *Parmak și Bakir v. Turcia*, hotărârea din 3 decembrie 2019.

În acest context, menționăm că norma contestată îi acordă instanței de judecată o marjă largă de discreție. Totuși, „o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești” (a se vedea HCC nr.12 din 14 mai 2018, § 43).

Așadar, în lipsa unor repere fixe, inclusiv normative, calificarea unei fapte prejudiciabile drept acceptare cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat, se face la discreția celor care aplică legea penală, justițiabilul aflându-se într-o stare de insecuritate juridică. Incertitudinea destinatarului și beneficiarului legii penale vizează autorul acțiunii prejudiciabile capabil să genereze răspunderea penală (art.42 alin.(2), art.181² alin.(5) din Codul penal), context în care, este evident că legea penală imprimă un caracter lipsit de claritate, precizie și previzibilitate elementului constitutiv al componentei infracțiunii – subiectul infracțiunii, punând destinatarul normei în situația de a nu își putea ordona conduita în raport cu o normă de incriminare care nu respectă condițiile de calitate ale legii.

După cum se poate observa, pornind de la considerentele de principiu dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea Constituțională a Republicii Moldova (HCC nr.26 din 27 septembrie 2016; HCC nr.22 din 27 iunie 2017; HCC nr.22 din 01 octombrie 2018; HCC nr.22 din 01 octombrie 2018; HCC nr.24 din 17 octombrie 2019), a pus, în mod esențial, accentul pe respectarea exigențelor de calitate a legislației interne, legislație care, pentru a fi compatibilă cu principiul preeminenței dreptului, trebuie să îndeplinească, printre altele, cerințele de precizie și previzibilitate (*lex certa*, norma trebuie să fie redactată clar și precis, astfel încât să permită oricărei persoane – care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate (exclusă în speța de față, din motivele indicate *supra*) - să își corecteze conduita și să fie capabilă să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat).

Aceste exigențe trebuie să fie inerente oricărui act normativ, cu atât mai mult unei reglementări care dă dreptul autorităților publice de a interveni în dreptul persoanei la liberate, urmare a condamnării acesteia. Determinarea întinderii sferei ilicitului penal este o prerogativă exclusivă a fiecărui stat. Altfel spus, în calitatea sa de garant al ordinii publice, statul este liber de a adopta măsuri penale necesare în vederea apărării ordinii de drept, aceasta presupunând în primul rând libertatea de a califica o faptă drept infracțiune. În același timp, pentru ca destinatarul și beneficiarul legii penale să cunoască care este preceptul incriminării, legiuitorul este obligat să adopte texte accesibile, precise, lipsite de echivoc, adică să respecte standardul calității legii.

Precizăm că nu punem în discuție accesibilitatea prevederilor contestate, pentru că ele sunt publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și destinatarii au acces la ele. Dimpotrivă, întregul discurs argumentativ etalat *supra* se axează pe imprevizibilitatea dispozițiilor contestate, prin prisma omisiunii legiuitorului de a desemna explicit calitatea specială a subiectului infracțiunii.

În concluzie, dispozițiile contestate nu trec testul previzibilității impus de Constituție în materie penală și, prin urmare, sunt contrare art.22 din Constituție și art.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului coroborat cu art.1 alin.(3) și art.23 alin.(2) din Constituție.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)

La prezenta sesizare urmează a fi anexate, de către instanța de judecată, materialele cauzei penale, în particular – rechizitoriul.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Data: 22.01.2025

Semnătura

The stamp is circular and contains the following text: 'REPUBLICA MOLDOVA', 'ORDINUL AVOCATILOR', 'Nr. 2408', 'CABINETUL AVOCATILORUI STATULUI PUBLIC', 'C/F 44804026', 'CHISINAU', 'BAROUL AVOCATILOR'.

ÎNCHEIERE

23 ianuarie 2025

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani,

În componența:

Președintelui ședinței, judecător - Sergiu Stratan

Grefier - Oxana Chintea

Cu participarea:

Procurorului - Gheorghe Caragia

Apărătorilor - Anatolie Pitel și Lilian Rudei

examinând în ședință publică cauza penală de învinuire a inculpaților Lozovan Irina Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal și Gîrleanu Pavel Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (5), art. 181² alin. (5) din Codul penal,

c o n s t a t ă :

În procedura judecătorească a lui Sergiu Stratan se află spre examinare cauza penală de învinuire a inculpaților Lozovan Irina Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal și Gîrleanu Pavel Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (5), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

În ședința de judecată din 22 ianuarie 2025, apărătorul Anatolie Pitel, acționând în interesele inculpatei Lozovan Irina Mihail, a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a solicitat sesizarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei „autor la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat”, prevăzută la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

În motivarea cererii a indicat că, solicită de a fi verificată constituționalitatea art. 181² alin. (5) din Codul penal, prin prisma omisiunii legiuitorului de a desemna explicit calitatea specială a subiectului infracțiunii, din perspectiva corespunderii cu art. 22 din Constituție și art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, coroborat cu art. 1 alin. (3) și art. 23 alin. (2) din Constituție, precum și corespunderii cu art. 20, 25, 26, 43 și 46 din Constituție.

În ședința de judecată, apărătorul Anatolie Pitel, acționând în interesele inculpatei Lozovan Irina Mihail, a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, solicitând admiterea acesteia în modul în care a fost formulată.

La fel, avocatul Lilian Rudei și inculpații Gîrleanu Pavel Mihail și Lozovan Irina Mihail au susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În ședința de judecată, procurorul Gheorghe Caragia a considerat că legea de incriminare este suficient de clară, lăsând la aprecierea instanței soluționarea chestiunii date. Totodată, a menționat că procedural, toate cele patru condiții pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, sunt întrunite.

Ascultând argumentele participanților la proces, analizând cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanța de judecată consideră că este întemeiată și necesar a fi admisă, din următoarele considerente.

Conform art. 7 alin. (3) - (3³) din Codul procedură penală, (3) în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora. (3¹) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei

122

sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii. (3³) Dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin. (3¹), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

Instanța reține că, în cadrul ședinței de judecată a fost solicitată sesizarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei „*autor la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat*”, prevăzută la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

În această ordine de idei, instanța constată că, norma vizată, și anume art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal, poate constitui obiect al controlului constituționalității prin prisma art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, iar sesizarea este depusă de un participant la proces.

De asemenea, instanța atestă că, la moment nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate – art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal, iar acestea urmează a fi aplicate direct în procesul judecării cauzei.

Prin urmare, prin prisma celor enunțate, instanța de judecată găsește necesar de a admite cererea apărătorului Anatolie Pitel, acționând în interesele inculpatei Lozovan Irina Mihail, prin care solicită sesizarea Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei „*autor la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat*”, prevăzută la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

În consecință, ținând cont de cele expuse și conducându-se de prevederile art. 7, 342 din Codul de procedură penală, instanța de judecată,

d i s p u n e :

Se admite cererea apărătorului Anatolie Pitel, care acționează în interesele inculpatei Lozovan Irina Mihail, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate înaintată de apărătorul Anatolie Pitel, pentru controlul constituționalității sintagmei „*autor la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, din partea unui grup criminal organizat*”, prevăzută la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

Se remite, conform competenței, Curții Constituționale prezenta încheiere, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, copia rechizitoriului și sesizarea privind excepția de neconstituționalitate depusă de către apărătorul Anatolie Pitel privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul examinării cauzei penale de învinuire a inculpaților Lozovan Irina Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (2), art. 181² alin. (5) din Codul penal și Gîrleanu Pavel Mihail de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (5), art. 181² alin. (5) din Codul penal.

Încheierea instanței de judecată este definitivă.

Președintele ședinței,
Judecător

Sergiu STRATAN